

ROBERT HARRIS BIJ UITGEVERIJ CARGO

Vaderland

Enigma

Archangel

Pompeii

Imperium

Geest

Lustrum

De angst-index

De officier

Dictator

Conclaaf

München 1938

De tweede slaap

De Cicero-trilogie (Imperium, Lustrum, Dictator)

Robert Harris

V2

VERTAALD DOOR ROGIER VAN KAPPEL

2020
AMSTERDAM

Cargo is een imprint van Uitgeverij De Bezige Bij, Amsterdam

Copyright © 2020 Canal K Limited

Copyright Nederlandse vertaling © 2020 Rogier van Kappel

Oorspronkelijke titel *V2*

Oorspronkelijke uitgever Hutchinson, Londen

Omslagontwerp Buro Blikgoed

Omslagbeeld Arcangel Images

Foto auteur Claudio Sforza

Vormgeving binnenwerk Peter Verwey, Heemstede

Druk- en bindwerk Wilco, Amersfoort

ISBN 978 94 031 0671 7

NUR 305

uitgeverijcargo.nl

Bij de productie van dit boek is gebruikgemaakt van papier dat het keurmerk van de Forest Stewardship Council (FSC®) mag dragen.
Bij dit papier is het zeker dat de productie niet tot bosvernietiging heeft geleid.

Voor Sonny Mehta
1942-2019

NOOT VAN DE AUTEUR

Dit verhaal speelt zich af in een periode van vijf dagen aan het einde van november 1944. De achtergrond is historisch. De V2-aanvallen op Londen hebben zich voorgedaan in de hier beschreven volgorde en hebben de hier beschreven gevolgen gehad. De Duitse raketten zijn werkelijk afgevuurd uit bebost gebied in de omgeving van Scheveningen, en in reactie daarop is inderdaad een Britse contraoperatie opgezet, waarvan de kern werd gevormd door een team WAAF's. Ook heb ik geprobeerd de geschiedenis van het raketprogramma en het werk van de luchtfoto-onderzoekers op RAF Medmenham zo nauwkeurig mogelijk weer te geven als redelijkerwijze in een roman verwacht kan worden.

Maar dit is wél een roman. Afgezien van zulke welbekende historische figuren als Wernher von Braun en ss-generaal (Gruppenführer) Hans Kammler, zijn de hier beschreven personages en hun belevenissen geheel aan mijn fantasie ontsproten. Voor lezers die meer willen weten over de geschiedenis van de V2 heb ik een bronnenlijst opgenomen in de dankbetuiging achter in dit boek.

Robert Harris, juli 2020

Op de laatste zaterdag van november 1944 lagen drie bijna vijftien meter lange ballistische raketten met geopende inspectiepanelen onder booglampen in een spoorwegloods in Scheveningen. Ze waren als vertroetelde patiënten in een dure privékliniek aan allerlei monitoren gekoppeld en werden verzorgd door technici in de vormeloze, van grijze spijkerstof gemaakte overalls van de Duitse Wehrmacht.

Die winter – de zesde oorlogswinter – was berucht streng. Het leek wel of de kou die oprees uit de betonnen vloer dwars door de zolen van zelfs de allertzwaarste schoenen heen ging, zodat je tot op het bot verkleumd raakte. Eén man stapte weg van zijn werkbank en om te voorkomen dat zijn voeten gevoelloos werden, stampte hij een paar keer op de vloer. Als enige hier was hij niet in uniform. Samen met zijn versleten Schots geruite stropdas gaven zijn vooroorlogse donkerblauwe pak en de rij pennen in zijn borstzakje duidelijk aan dat hij een burger was. Een wiskundeleraar, zou je misschien gezegd hebben als je werd gevraagd om te raden welk beroep hij had, of een jonge lector in een van de exacte wetenschappen. Alleen als je de olie onder zijn afgekloven vingernagels opmerkte, had je misschien gedacht: ach ja, een ingenieur.

Hij kon de Noordzee horen, hier nog geen honderd meter vandaan, het aanhoudend ruisen van de golven die zich onvermoeibaar op het strand stortten, het krijsen van zich verwoed tegen de wind in worstelende meeuwen terwijl ze door een harde windstoot werden

opgelicht en weggesmeten. Er kwamen herinneringen in hem op – te veel eigenlijk; hij kwam in de verleiding om zijn oorbeschermers op te zetten om ervan verlost te zijn, maar dan zou hij nog meer opvallen, en bovendien had hij die dan om de vijf minuten weer moeten afzetten, want er werd hem voortdurend van alles gevraagd: over de aandrijving of de druk in de alcoholtank of de elektrische circuits waarmee de raket van grond- op intern vermogen werd overgezet.

Hij ging weer aan het werk.

Vlak voor halfelf 's ochtends schoof een van de grote stalen deuren aan het andere uiteinde van de loods ratelend open en sprongen de militairen naast hem strak in de houding. Te midden van een kille regenvlaag stapte kolonel Walter Huber, de commandant van het regiment, de loods binnen. Vlak naast hem liep een man in een zwartleren overjas met het zilveren ss-insigne op de revers.

‘Graf!’ riep de kolonel.

Draai je om, was het eerste wat bij Graf opkwam. Pak je soldeerbout, buig je over je werkbank en zorg dat je druk bezig lijkt.

Maar aan Huber viel niet te ontkomen. Zijn stem galmde door de ruimte alsof hij op een exercitieterrein stond. ‘Dus hier houdt u zich schuil! Ik heb hier iemand die u wil spreken.’ Zijn hoge leren laarzen knerpten terwijl hij door de werkplaats marcheerde. ‘Dit is Sturm-scharführer Biwack van de Nationalsozialistische Führungsstab,’ zei hij en hij gebaarde naar de onbekende dat hij naar hen toe kon komen. ‘Biwack,’ zei hij, ‘dit is Herr Doktor Rudi Graf van de Heeresversuchsanstalt in Peenemünde. Hij is onze technische verbindingsofficier.’

Biwack bracht de Hitlergroet, die Graf behoedzaam beantwoordde. Hij had wel over deze ‘NSFO’s’ gehoord, maar er nog nooit een ontmoet. De NSFO’s waren nationaalsocialistische partijfunctionarissen die sinds kort bij de Wehrmacht waren ingedeeld om de strijd lust weer te laten oplaaien. Het waren echte fanatici, die bereid waren om tot hun laatste snik door te vechten. Hoe slechter de

zaken ervoor stonden, hoe meer van die lui er waren.

De ss'er nam Graf aandachtig op. Hij was een jaar of veertig en zag er niet onvriendelijk uit. Hij glimlachte zelfs. 'Dus u bent een van de genieën die de oorlog voor ons gaan winnen?'

'Ik betwijfel het.'

'Graf weet alles wat er over de raketten te weten valt,' zei Huber haastig. 'Hij kan u alles vertellen wat u weten wilt.' En tegen Graf: 'Sturmscharführer Biwack is toegevoegd aan mijn staf. Hij heeft inzage in al het vertrouwelijke materiaal. U kunt hem alles vertellen.' Hij keek op zijn horloge. Zo te zien stond hij te popelen om ervandoor te gaan. Huber was een Pruis van de oude stempel die als artillerieofficier in de Eerste Wereldoorlog had gediend – precies het type dat sinds een aantal hoge legerofficieren een aanslag op Hitler had gepleegd, met argwaan bekeken werd – en een nazispion die met zijn oor voor het sleutelgat van zijn kamer hing, was wel het laatste wat hij kon gebruiken. 'Een van Seidels teams gaat over een halfuur afvuren. Waarom gaat u niet samen met de Sturmscharführer even kijken?' Een bemoedigend knikje – 'Uitstekend!' – en hij maakte dat hij wegwam.

Biwack haalde zijn schouders op en trok een gezicht. *Die ouwe rotten, hè? Wat doe je eraan?* Hij knikte naar de werkbank. 'Nou, waar bent u mee bezig?'

'Een transformator uit de besturingsmodule. Die zijn niet goed bestand tegen dit koude weer.'

'Wie wel?' Biwack zette zijn handen op zijn heupen en keek de loods rond. Zijn blik bleef rusten op een van de raketten. *Vergeltungswaffe 2* heetten ze officieel. V2. 'Mijn god, wat is dat ding mooi. Ik heb er al van alles over gehoord, natuurlijk, maar ik heb er nooit eerder een gezien. Ik zou heel graag dat afvuren willen zien. Hebt u daar bezwaar tegen?'

'Natuurlijk niet.' Graf pakte zijn hoed, jas en regenjas van de kapstok naast de deur.

Zware regenvlagen vanaf zee loeiden door de als windtunnels fungerende straatjes tussen de verlaten hotels. De pier was vorig jaar afgebrand. De zwartgeblakerde ijzeren spanten die boven de witte schuimkoppen van de aanstormende golven uitstaken, waren net de masten van een scheepswrak. Het strand was bezaaid met prikkeldraad en tankversperringen. Bij het spoorwegstation hingen nog wat gerafelde affiches met een tekening erop van een paar elegante vrouwen in gestreepte badpakken met clochehoedjes op, die een bal heen en weer gooiden.

De plaatselijke bevolking was verdreven. Op wat militairen na was er geen mens op straat, en afgezien van wat legertrucks en een paar trekkers waarmee de raketten werden vervoerd, was er ook geen voertuig te bekennen. Tijdens het lopen legde Graf uit wat de werkwijze was. Om vijandelijke vliegtuigen te ontwijken werden de V2's in het donker per spoor vanuit de fabriek in Duitsland hiernaartoe gebracht. Twintig raketten per transport, twee of drie transporten per week, en al die raketten waren bestemd voor de campagne tegen Londen. Eenzelfde aantal was voor Antwerpen bestemd, maar die werden vanuit Duitsland afgeschoten. De ss had een eigen bataljon in Hellendoorn. De artillerie in Den Haag had opdracht om de raketten binnen vijf dagen na aankomst af te schieten.

‘Waarom zo’n haast?’

‘Hoe langer ze blootgesteld zijn aan regen en kou, hoe meer storingen.’

‘Zijn er veel storingen?’ Biwack noteerde Graf's antwoorden in een opschrijfboekje.

‘Ja, veel. Te veel!’

‘Hoe komt dat?’

‘Het is een revolutionaire technologie en dat houdt in dat we die voortdurend moeten aanpassen. We hebben al meer dan zestigduizend wijzigingen in het prototype aangebracht.’ Hij wilde daaraan toevoegen dat al die mislukte lanceringen helemaal niet zo vreemd

waren, en dat het een wonder was dat er zo nu en dan ook een paar raketten opstegen, maar hij bedacht zich. Dat opschrijfboekje beviel hem niet. ‘Waarom schrijft u zoveel op, als ik vragen mag? Gaat u verslag uitbrengen?’

‘Helemaal niet. Ik wil er alleen zeker van zijn dat ik het goed begrijp. Werkt u al lang aan raketten?’

‘Zestien jaar.’

‘Zestien jaar! Als ik u zo zie, lijkt dat me godsonmogelijk! Hoe oud bent u?’

‘Tweeëndertig.’

‘Net zo oud als professor Von Braun. U hebt toch allebei op de Heeresversuchsstelle Kummersdorf gewerkt?’

Graf wierp hem een zijdelingse blik toe. Dus de man had niet alleen hem maar ook Von Braun nagetrokken. Met een scheut van ongemak zei hij: ‘Dat klopt.’

Biwack lachte. ‘Die rakettenjongens toch! Jullie zijn allemaal zo jong!’

Ze hadden nu de bebouwde kom verlaten en liepen een bosrijke buitenwijk binnen. Scheveningen werd omgeven door bossen en vennetjes: in vreedstijd moest het hier heel mooi zijn geweest, dacht Graf. Achter hem drukte een chauffeur op zijn claxon en ze sprongen haastig opzij. Even later kwam er met brullende motor een truck langs met een V2 in het hydraulische draagstel op zijn oplegger: de staartvinnen vooraan, het dichtst bij de cabine, daarna het lange chassis, en dan uiteindelijk de neuskegel met zijn één ton zware springlading, die over de achterkant van de oplegger heen hing. Vlak daarachter kwamen een paar tankwagens. Graf zette zijn handen om zijn mond en terwijl de tankwagens langsreden, schreeuwde hij Biwack in zijn oor: ‘Dat is de spiritus... de vloeibare zuurstof... het waterstofperoxide... Die komen allemaal met dezelfde trein als de raketten. We tanken op de afvuurplaats.’

Nadat de laatste vrachtwagens de hoek om waren gereden, liepen

de beide mannen verder. Biwack vroeg: ‘Maakt u zich geen zorgen over vijandelijke bommenwerpers?’

‘Natuurlijk wel, dag en nacht! Gelukkig hebben ze ons nog niet gevonden.’ Graf speurde de hemel af. Volgens de meteorologen van de Wehrmacht zou er dat weekend een koudefront over Noord-Europa trekken. De grauwe, zware wolken wasemden regen uit. De RAF zou nu niet gaan vliegen.

Wat dieper tussen de bomen stuitten ze op een controlepost: een slagboom over de weg met een wachthuisje ernaast. Graf keek even het bos in. Een hondenbegeleider met een grote Duitse herder aan een riem liep tussen de druipende bomen en struiken door. De hond trok één voorpoot op en hield zijn ogen strak op hem gericht. Een van de ss’ers bracht zijn machinepistool in de aanslag en hield gebiedend zijn hand op.

Hoe vaak Graf ook al een lancering had bijgewoond, toch vonden de schildwachten het kennelijk telkens weer leuk om te doen alsof ze hem nooit eerder hadden gezien. Hij stak zijn hand in zijn binnenzak, viste zijn portefeuille eruit, sloeg die open en haalde zijn Ausweis tevoorschijn. Tegelijkertijd met het identiteitsbewijs gleed er een fotootje uit, dat over de weg dwarrelde. Voordat hij ook maar iets had kunnen doen, had Biwack zich al gebukt om het op te rapen. Hij keek er even naar en glimlachte. ‘Uw vrouw?’

‘Nee.’ Graf vond het heel onprettig om die foto in handen van de ss’er te zien. ‘Ze was mijn vriendin.’

‘Was?’ Biwack keek hem aan met het beroepsmatige medeleven van een uitvaartbegeleider. ‘Neemt u me niet kwalijk.’ Hij gaf de foto terug.

Zorgvuldig schoof Graf die weer in zijn portefeuille. Het was hem wel duidelijk dat de ss’er een nadere uitleg verwachtte, maar hij had geen zin om die te geven.

De slagboom ging omhoog. Voor hen lag een bosweg met van ornamenten voorziene straatlantaarns: een plek voor een wandeling of

een fietstocht, maar nu overdekt met camouflagenetten. Aanvankelijk leek het bos hier leeg en verlaten, maar toen ze verder liepen, werd al snel duidelijk dat het regiment langs de bospaden aan weerszijden van de weg zijn belangrijkste taken verrichtte. Verscholen onder de bomen stonden opslagtenten, onderzoekstenten, tientallen vrachtwagens en twaalf met dekkleden in camouflagekleuren omwikkelde raketten. Het geluid van schreeuwende mensen, dreunende aggregaten en ronkende motoren werd meegevoerd op de kille, klamme lucht. Biwack stelde nu geen vragen meer en beende er met lange passen gretig naartoe. Het terrein links van hen kwam steeds lager te liggen. Tussen de takken door zagen ze het loodgrijze water van een meertje, met daarin een eilandje met een fraai boothuis erop. Toen ze de bocht uit kwamen, stak Graf zijn hand op om aan te geven dat ze halt moesten houden.

Hoewel dat vanwege de grillig gevormde groene en bruine vlekken op de camouflagenetten aanvankelijk moeilijk te zien was, stond tweehonderd meter verderop, midden op de weg, een V2 op haar Abschussplattform. Naast deze afvuurtafel stond een stalen mast waarmee de raket met een elektriciteitskabel verbonden was, maar verder stond hij volkomen los. Niets eromheen bewoog. Een dun straaltje stoom spoot zonder enig geluid uit de zijkant, vlak boven de tank met vloeibare zuurstof, en condenseerde als een vleug uitgeblazen adem in de mistige lucht. Het was alsof ze op een imposant wild dier waren gestuit.

‘Kunnen we niet wat dichterbij komen?’ zei Biwack, die onmiddellijk heel wat zachter was gaan praten.

‘Tot hier is het veilig.’ Graf wees. ‘Ziet u dat de transport- en tankwagens al weggereden zijn? Dat betekent dat de afvuurploeg al in de loopgraven zit.’ Hij trok zijn oorbeschermers uit de zak van zijn regenjas. ‘Deze kunt u maar beter opzetten.’

‘En u dan?’

‘Ik red me wel.’

Biwack maakte een afwijzend gebaar. ‘Nou, dan red ik me ook wel.’

Er klonk een claxon. Een geschrokken fazant – het moest wel een echte overlever zijn, dacht Graf, want de soldaten schoten die vogels om hun karige rantsoenen wat aan te vullen – maakte zich moeizaam los uit het struikgewas en vloog onhandig op. De schorre, paniekerige kreet waarmee hij lawaaiig over de weg fladderde, leek wel een echo van de claxon.

‘Leeg weegt de raket vier ton,’ zei Graf. ‘Met brandstof is dat twaalf-enhalve ton. Bij de start wordt brandstof toegevoerd door middel van de zwaartekracht. Dat levert een aandrijvingsvermogen van acht ton – en dat is nog steeds minder dan het gewicht van de raket.’

Er klonk een stem uit een luidspreker: ‘Tien... Negen... Acht... Zeven.’

Nu schoten er vonken uit de onderkant van de raket. In de sombere duisternis waren het net rondzwermende vuurvliegjes. Plotse-ling stroomden ze samen in een feloranje straal. Bladeren, takken, steentjes en aardkluiten vlogen hoog de lucht in en schoten over de open plek. Graf keek achterom en riep naar Biwack: ‘Nu wordt de turbopomp ingeschakeld, en dan gaat hij naar vijftientig...’

‘... Drie... Twee... Een!’

Zijn laatste woorden gingen verloren in een scherp, knarsend gebrul dat wel iets weg had van een donderslag. Hij sloeg zijn handen over zijn oren. De laatste elektriciteitsleiding viel weg. Het mengsel van alcohol en vloeibare zuurstof dat door de turbopomp de verbrandingskamer in werd gedreven en daar met een snelheid van één ton per zeven seconden werd verbrand, bracht, zo zei men in Peenemünde, het hardste geluid voort dat de mens ooit op aarde had gemaakt. Zijn hele lichaam leek te trillen van de vibraties. Een muur van hete lucht beukte tegen zijn gezicht. De omringende bomen lichtten fel op.

Net als een sprinter die na het startschot nog een fractie van een

seconde roerloos op het startblok blijft staan, leek de raket aanvankelijk niet te bewegen, maar toen schoot hij plotseling op een vijftien meter lange vuurstraal recht omhoog. Vanuit de hemel rommelde een langgerekt gedreun over het bos. Graf rekte zijn nek om de raket met zijn blik te volgen, en telde in gedachten mee, terwijl hij hoopte en bad dat het ding niet zou ontploffen. Een seconde... twee... drie... Precies vier seconden na de lancering werd een tijdschakelaar in een van de besturingscompartimenten omgezet, en de V2, die nu al op bijna twee kilometer hoogte zat, boog af naar een hoek van zevenenveertig graden. Graf vond het altijd jammer dat die manoeuvre noodzakelijk was. In zijn dromen schoot de raket recht omhoog, de sterren tegemoet. Hij ving een laatste glimp op van de rode vuurstraal voordat die in de lage wolken richting Londen uit het zicht verdween, en liet zijn handen zakken. Het was stil in het bos. Een ver verwijderd gedreun was het enige wat er nog van de V2 te horen viel en dat stierf al snel weg. Daarna was er alleen nog vogelzang en het trage roffelen van de regen op de boomkruinen. De leden van de afvuurploeg kwamen tevoorschijn uit hun loopgraven en liepen naar de afvuurtafel toe. Twee mannen in asbestpakken bewogen zich met de stijve bewegingen van diepzeeduikers. Langzaam haalde Biwack zijn handen van zijn oren. Zijn gezicht was rood aangelopen, en er lag een onnatuurlijke schittering in zijn ogen. Voor de eerste keer die ochtend leek de nationaalsocialistische leiderschapsofficier niet in staat om ook maar één woord uit te brengen.